

Memo Septembercirculaire 2022

Gemeente Diemen

INHOUD

Advies	2
Samenvatting.....	2
Leeswijzer	4
Toelichting mutaties Septembercirculaire 2022	4
Uitgangspunten berekening.....	4
Tabel mutaties	5
Ontwikkeling Uitkeringsbasis	6
Accresontwikkeling en eenmalige compensatie normeringsystematiek	6
Lopende naar constanteprijs effect	6
Afrekening BCF plafond	7
Bevolkingsdaling	7
Hoeveelheidsverschillen en overige verschillen uitkeringsfactor	7
Taakmutaties.....	7
Energietoeslag 2022	7
Uitvoeringskosten PBG door SVB.....	7
Bijdrage centrale financiering GDI	7
Inburgering (Asiel)	7
Overige diverse kleine taakmutaties	8
Integratie- en Decentralisatieuitkeringen	8
Gezond in de Stad	8
Maatschappelijke begeleiding statushouders	8
Invoeringskosten omgevingswet	8
Wet Kwaliteitsborging Bouw (Wkb).....	8
Leerlingenvervoer Oekraïne	8
3 D's Sociaal domein	9
Participatie	9
Overige ontwikkelingen circulaire	9
Aanvulling Stelpost.....	9
Stelpost Jeugdzorg	9
Groei Specifieke uitkeringen	9
Energietoeslag 2023.....	10
Opvang Oekraïne.....	11
Corona ontwikkelingen via gemeentefonds	11
Inkomstenderving.....	11
Meerkosten corona 2022 - Wmo 2015 en Jeugdwet	11
Herijking gemeentefonds.....	12

- De financiële consequenties 2022 te betrekken bij het opstellen van de eerstvolgende rapportage 2022 en/of Jaarstukken 2022;
- De financiële consequenties 2023 en verder te betrekken bij de eerstvolgende tussentijdse rapportage 2023 en Kadernota 2024;
- De middelen jeugd voor 100% mee te nemen vanuit de tabel 'Commissie van Wijzen', inclusief de aanvullende besparing vanuit de hervormingsagenda Jeugd (€ 511 mln.) conform de brief van de Toezichthouder (Provincie);
- Gezien de grote financiële impact van de hoge inflatie bij inwoners, verenigingen, bedrijven en (zorg)aanbieders, te overwegen om (een deel van) het accres beschikbaar te houden om deze effecten te dempen;
- Afweging te maken hoe om te gaan met de structurele suppletie-uitkering vanaf 2026 vanuit het herverdeeffect;
- Kennis te nemen van de overige ontwikkelingen van deze circulaire/memo;
- De organisatie te informeren over de uitkomsten/memo.

SAMENVATTING

Het gemeentefonds is veruit de belangrijkste inkomstenbron voor gemeenten en dus van groot belang voor de financiële kaders voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2023 – 2026, maar ook voor de actualisatie van het huidige dienstjaar 2022.

Via de meicirculaire 2022 zijn gemeenten over de financiële kaders voor hun begrotingen geïnformeerd. De septembercirculaire 2022 geeft zoals gebruikelijk een geactualiseerd beeld, gebaseerd op de Miljoenennota van het Rijk. De memo gaat over de uitwerking van de Septembercirculaire, specifiek vertaald naar de gemeente.

De belangrijkste mutaties als gevolg van de septembercirculaire¹ worden samenvattend veroorzaakt:

- Bijstelling van het accres (positief);
- Wijziging systematiek accres lopende naar constante prijs (negatief);
- Vrijval ruimte BCF plafond (positief);
- Aanvullende energietoeslag 2022 (positief);
- Eenmalige compensatie in 2026 (ravijnjaar) (positief);
- Inburgering 2022 t/m 2024 en maatschappelijke begeleiding statushouders 2022 (positief);
- Invoeringskosten Omgevingswet 2022 (positief);
- Middelen Wet kwaliteitsborging Bouw (Wkb) (positief);
- Meerjarige actualisatie van de maatstaven (met name aantallen Jeugd) (positief).

Bij het opmaken van de begroting 2023 is meer bekend geworden over de verwerking van de middelen Jeugd m.b.t. het Gemeentefonds. Dit betreft het mogen opnemen van 100% inkomsten jeugdzorg en aanvullende besparing vanuit Rijk (ad. € 511 mln.), conform de brief van de Provinciaal Toezichthouder (Provincie)². In Diemen is deze post niet als dusdanig in het gemeentefonds verwerkt.

Bovenstaande leidt samengevat in de volgende tabel tot in totaal de volgende effecten in het gemeentefonds voor de (meerjaren)begroting 2022 – 2027. Daarnaast is er in deze samenvatting een korte toelichting gegeven van de belangrijkste posten. Een verdere toelichting staat verder in de memo opgenomen.

¹ [Septembercirculaire 2022](#)

² [afspraken jeugdmiddelen in meerjarenraming](#)

<i>bedragen x € 1.000</i>	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand Meicirculaire (excl stelpost jeugd)	53.719	55.670	56.552	58.592	54.884	54.829
Stelpost Jeugdzorg vanaf 2023 (75%)			1.047	965	665	622
Eindstand Meicirculaire 2022/Begroting 2022 - 2027	53.719	55.670	57.599	59.557	55.549	55.451
Septembecirculaire 2022						
Mutatie ten opzichte van Meicirculaire	1.757	1.405	838	267	1.471	-722
Eindstand Septembecirculaire	55.475	57.075	58.438	59.824	57.020	54.729
Rekenfout van het Rijk in Septembecirculaire		-360	-360	-365	-370	-370
Mutatie ten opzichte van Meicirculaire incl correctie	1.757	1.045	478	-98	1.101	-1.092

Bijstelling accres (meerjarig)

Via de normeringssystematiek 'samen trap op en samen de trap af' (ook wel volumedeel of reëel deel genoemd) en indexering (nominale deel) wordt het gemeentefonds bijgesteld, tezamen ook wel het accres genoemd. Om het gemeentefonds stabiel te maken zijn er in het Coalitieakkoord/Startnota van Rutte IV twee afspraken gemaakt:

Ten eerste wordt het volumedeel voor de periode 2022 – 2025 vast gezet. Wel blijft er indexering als gevolg van Loon- en prijsontwikkeling plaatsvinden. Ten tweede wordt vanaf 2026 de normeringssystematiek (volumedeel) helemaal losgelaten. Daarmee vervalt dus de koppeling tussen de Rijksuitgaven en het gemeentefonds. Hiervoor is vanaf 2026 een gereserveerd (vast) accres voor in de plaats gekomen. Wel blijft er indexering als gevolg van Loon- en prijsontwikkeling plaatsvinden.

In deze circulaire zijn de loon- en prijsontwikkelingen binnen het accres verwerkt, welke structureel doorwerken.

Wijziging systematiek accres lopende prijs naar constante prijs (meerjarig)

Het Rijk begroot het accres op basis van lopende prijs ontwikkeling. Dat wil zeggen dat de indexering meerjarig wordt meegenomen. De gemeente begroot op constante prijs. Alleen het huidige jaar en volgende jaar wordt geïndexeerd om zo de onzekerheid van de meerjarige indexering te elimineren. Concreet houdt dit in dat er dus alleen indexering op het niveau van 2022 en 2023 wordt meegenomen.

Om van lopende prijs naar constante prijs te komen, zal de indexering dus gecorrigeerd moeten worden. De meerjarige indexering zal er dus uitgehaald moeten worden. Voorheen werd voor deze correctie het CBS prijsindex voor Bruto binnenlands product (BBP) gebruikt. Vanaf deze circulaire wordt de indexering voor de Loon- en prijsontwikkeling, zoals opgenomen in de circulaire, gebruikt. Deze indexering is hoger dan het voorheen gehanteerde BBP indexcijfer, waardoor het accres tegen constante prijs lager uitvalt dan wanneer het BBP indexcijfer gebruikt zou worden.

Onderschrijding BCF plafond (eenmalig)

De uitputting van het btw-compensatiefonds is lager dan eerder werd aangenomen. Het restant valt hiermee weer vrij ten gunste van het gemeentefonds.

Aanvullende energietoeslag 2022 (eenmalig)

Door de stijgende prijzen voor energie, worden gemeenten in staat gesteld om voor de lage inkomsten, via categoriale bijzondere bijstand, huishoudens hiervoor te compenseren. Daarom is eerder in de meicirculaire een bedrag beschikbaar gesteld (ad. € 1.513.000) om € 800 per huishouden te compenseren. Het Rijk heeft besloten om aanvullend hierop een bedrag van € 500 per huishouden beschikbaar te stellen. De middelen hiervoor zijn in deze circulaire opgenomen (ad. € 784.000), evenals een correctie op de eerdere middelen in de meicirculaire van € 372.000. Ook voor 2023 is het kabinet voornemens om € 1.300 per huishouden te compenseren. Hierover worden gemeenten binnenkort verder geïnformeerd.

Eenmalige compensatie 2026 (ravijnjaar) (eenmalig)

De normeringssystematiek (trap op trap af) wordt vanaf 2026 losgelaten. Hiervoor in de plaats komt een gereserveerd (vast) bedrag. In de meicirculaire bleek al dat gemeenten hierdoor vanaf 2026 fors

terugvielen voor wat betreft de inkomsten (ravijnjaar). Vooralsnog is het Rijk in deze circulaire gemeenten tegemoet gekomen door een eenmalige compensatie van op macro niveau € 1 miljard. De jaren 2027 en verder worden betrokken bij het verder vorm geven van de nieuwe normeringssystematiek.

Inburgering en maatschappelijke begeleiding statushouders (2022 t/m 2024)

Afgesproken is dat gemeenten gecompenseerd worden voor de kosten voor integratie. Als gevolg van hogere instroom wordt het budget voor 2022 t/m 2024 verhoogd. Daarnaast is er vanuit de 'oude' doelgroep van inburgeraars nog aanvullend budget beschikbaar voor maatschappelijke begeleiding.

Invoeringskosten Omgevingswet 2022 (eenmalig)

Vergoeding van transitiekosten die gemeenten hebben gemaakt in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet.

Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) (meerjarig)

De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. De wet treedt gefaseerd in werking per 1 januari 2023. Gemeenten ontvangen voor de noodzakelijke voorbereidingen die de gemeenten nog moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wkb en daarnaast een jaarlijkse bijdrage voor het uitvoeren van de Wkb taken.

Actualisatie maatstaven (meerjarig)

De maatstaven, welke worden gebruikt voor de verdeling van het gemeentefonds naar gemeenten, zijn voor de gemeente voor de komende jaren geactualiseerd op basis van de laatste ontvangen specificatie van BZK.

LEESWIJZER

Er zijn veel ontwikkelingen gaande op het gebied van gemeentelijke financiën en het gemeentefonds. De oorlog in de Oekraïne, de onzekerheid over de herijking van het gemeentefonds op middellange en lange termijn, het vormgeven van de hervormingsagenda binnen de jeugdzorg en de aanhouden hoge inflatie maakt dat de berichtgeving van vandaag de volgende dag al weer aangevuld of toch weer anders is.

De informatie bij de Septembercirculaire is dan ook een momentopname en geeft een vertaling van Miljoenennota van het Rijk³. Er is sprake van een bijstelling van de maatstaven voor aan de hand van de laatste specificatie van BZK. Daarnaast bevat de memo een actualisatie van de belangrijkste ontwikkelingen die op het moment van samenstelling bekend zijn.

Om deze reden wordt er bij deze memo een onderscheid gemaakt tussen 'wat is nodig' en 'wat is zinvol om te weten'. Het onderdeel 'wat is nodig' is opgenomen onder het hoofdstuk Toelichting mutaties Septembercirculaire 2022 en het onderdeel 'wat is zinvol' onder het hoofdstuk 'Overige ontwikkelingen'. Dit uitdrukkelijk met de opmerking dat de onderdelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn om een totaalbeeld van de ontwikkelingen te kunnen hebben.

TOELICHTING MUTATIES SEPTEMBERCIIRCULAIRE 2022

UITGANGSPUNTEN BEREKENING

De berekeningen zijn gemaakt op basis van de maatstaven in de laatst bekende specificatie nr. 5 per 19-8-2022 van het BZK. Deze zijn aangevuld met een meerjarige prognose van de diverse maatstaven. De maatstaven met de grootste financiële impact zijn:

- Actualisatie van de WOZ waardes;
- Ontwikkeling van het inwonersaantal;
- Prognose aantal woningen en huishoudens;
- Ontwikkeling van het aantal jongeren < 18 jaar.

³ [Miljoenennota Rijk 2022](#)

TABEL MUTATIES

Onderstaand overzicht laat het verloop zien van de begroting 2022 op basis van de meicirculaire 2022 naar de besluitvorming 2^e turap en meerjarenbegroting 2023. Daarna wordt het verloop naar de septembercirculaire 2022 weergegeven. Alle eerdere mutaties zijn middels afzonderlijke memo's en besluitvorming reeds toegelicht en worden daarom als totaaleffect in de tabel opgenomen. De mutaties van de septembercirculaire worden wel afzonderlijk weergegeven en in dit hoofdstuk per onderdeel verder toegelicht.

<i>bedragen x € 1.000</i>	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand Meicirculaire (excl stelpost jeugd)	53.719	55.670	56.552	58.592	54.884	54.829
Stelpost Jeugdzorg vanaf 2023 (75%)			1.047	965	665	622
Eindstand Meicirculaire 2022/Begroting 2022 - 2027	53.719	55.670	57.599	59.557	55.549	55.451
Septembercirculaire 2022						
Uitkeringsfactor, algemeen						
Accresontwikkeling		593	744	825	928	787
Lopende prijs naar constante prijs			-624	-1.088	-1.386	-1.750
Eenmalige rijksbijdrage normeringsystematiek					1.469	
Ruimte BCF plafond	506					
Bevolkingsdaling	-19					
Overige ontwikkelingen uitkeringsfactor (o.a. afronding)	12	36	9	-9	51	41
Subtotaal:	499	629	129	-272	1.062	-921
Uitkeringsfactor, ontwikkeling uitkeringsbasis						
Hoeveelheidsverschillen	617	367	439	428	385	238
Ontwikkeling uitkeringsbasis in septembercirculaire 2022	-187	359	227	136	46	
Subtotaal:	430	726	666	564	432	238
Taakmutaties						
Energietoeslag	784					
Energietoeslag (correctie meicirculaire 2022)	-372					
Uitvoeringskosten SVB PGB Trekkingsrechten		-25	-25	-26	-24	-24
Bijdrage centrale financiering GDI		-14	-15	-16	-15	-15
Asiel (inburgering)	37	85	67			
Overig	-11	-12		0	0	0
Subtotaal:	438	34	27	-41	-39	-39
IU/DU/SU						
Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU)	76					
Invoeringskosten Omgevingswet	243					
Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb)	40	16	16	16	16	
Leerlingenvervoer Oekraïne	21					
Subtotaal:	380	16	16	16	16	
3 D's in het sociaal domein						
Participatie (IU)	9					
Subtotaal:	9					
Mutatie ten opzichte van Meicirculaire	1.757	1.405	838	267	1.471	-722
Eindstand Septembercirculaire	55.475	57.075	58.438	59.824	57.020	54.729
Rekenfout van het Rijk in Septembercirculaire		-360	-360	-365	-370	-370
Mutatie ten opzichte van Meicirculaire incl correctie	1.757	1.045	478	-98	1.101	-1.092

ACCRESONTWIKKELING EN EENMALIGE COMPENSATIE NORMERINGSYSTEMATIEK

Via de normeringssystematiek ‘samen trap op en samen de trap af’ en indexering voor loon- en prijsontwikkelingen wordt de omvang van de algemene uitkering van het gemeentefonds bijgesteld, tezamen ook wel het accres genoemd

Het accres is te splitsen in een nominaal deel en een reëel- cq. volumedeel. Het nominale deel betreft met name compensatie als gevolg van stijgingen door loon- en prijsontwikkelingen (indexering), waardoor gemeenten in staat zijn hun taken te kunnen blijven bekostigen. Het volume deel betreft de compensatie voor de volume ontwikkeling en is de uitkomst van de normeringssystematiek ‘trap op/trap af’. Het volume deel is daarmee eigenlijk de netto koopkracht van de gemeente.

Om het gemeentefonds stabiel te maken en dus minder gevoelig te maken voor grote fluctuaties heeft het Kabinet Rutte IV besloten om het volumedeel voor de jaren 2022 t/m 2025 vast te zetten. Kort na het verschijnen van de meicirculaire zijn het Rijk en de VNG dit overeengekomen. Daarnaast is er besloten om de normering-systematiek met betrekking tot ‘samen trap op samen trap af’ voor dit volumedeel vanaf 2026 helemaal losgelaten. Daarmee vervalt dus de koppeling tussen de Rijksuitgaven en het gemeentefonds. Hiervoor is vanaf 2026 een gereserveerd (vast) accres voor in de plaats gekomen. In 2026 is er nog wel een extra eenmalige vaste compensatie voor het laten vervallen van deze normeringssystematiek. Er is afgesproken dat in deze kabinetsperiode de normeringssystematiek voor 2026 en verder wordt herzien⁴.

Wat overblijft in deze circulaire is dus nu de bijstelling van het accres als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen (nominaal deel). Voor 2022 is deze in lijn met de systematiek van de berekening van het gemeentefonds bij de meicirculaire al definitief opgenomen en is daarmee ongewijzigd. Voor 2023 is deze gestegen van 3,1% naar 4,12%.

LOPENDE NAAR CONSTATEPRIJS EFFECT

Het Rijk begroot het accres op basis van lopende prijs ontwikkeling. Dat wil zeggen dat de indexering meerjarig wordt meegenomen. De gemeente begroot op constante prijs. Alleen het huidige jaar en volgende jaar wordt geïndexeerd om zo de onzekerheid van de meerjarige indexering te elimineren. Concreet houdt dit in dat er dus alleen indexering op het niveau van 2022 en 2023 wordt meegenomen.

Om van lopende prijs naar constante prijs te komen, zal de indexering gecorrigeerd moeten worden. De meerjarige indexering zal er dus uitgehaald moeten worden. Voorheen werd voor deze correctie het CBS prijsindex voor Bruto binnenlands product (BBP) gebruikt. Vanaf deze circulaire wordt de indexering voor de Loon- en prijsontwikkeling, zoals opgenomen in de circulaire, gebruikt. De reden hiervan is dat de ervaring van de afgelopen jaren laat zien dat deze achteraf een reëler beeld laat zien van de werkelijke indexering. Echter, voor nu is deze indexering hoger dan het voorheen gehanteerde BBP indexcijfer, waardoor het accres tegen constante prijs lager uitvalt dan wanneer het BBP indexcijfer gebruikt zou worden.

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2023 werd zichtbaar dat de indexering hoger zou uitvallen dan het BBP index waarmee in de meicirculaire was gerekend. Om deze reden was er bij de meerjarenbegroting 2023 al een inschatting gemaakt van dit effect, echter deze is niet verwerkt in de begroting. Nu de systematiek is gewijzigd vervalt de grondslag om deze stelpost in de begroting te verwerken.

⁴ [Contourennota financieringssysteem](#)

AFREKENING BCF PLAFOND

Het Btw-compensatiefonds (BCF) is opgericht om btw weg te nemen als factor in de afweging van decentrale overheden tussen uitbesteden en inbesteden (uitvoering door de eigen organisatie). Voor marktpartijen is er zo een eerlijke kans om bij gemeenten en provincies 'binnen te komen'. Decentrale overheden kunnen betaalde btw terugvragen bij het compensatiefonds. Dit compensatiefonds wordt gevoed door een verlaging van het gemeentefonds. Afgesproken is dat wanneer er meer of minder aanspraak wordt gemaakt op dit compensatiefonds, eventuele middelen aanvullend worden onttrokken dan wel terugvloeien naar het gemeentefonds. Hiermee vloeit een deel dus weer terug ten gunste van het gemeentefonds.

BEVOLKINGSDALING

Als gevolg van bevolkingsdaling kregen een aantal gemeenten hiervoor een compensatie door middel van een decentralisatie-uitkering. Er is besloten om deze middelen ook in 2022 nog eenmalig beschikbaar te stellen. Voor de bekostiging hiervan wordt er een bedrag onttrokken uit de algemene uitkering.

HOEEVEELHEIDSVERSCHILLEN EN OVERIGE VERSCHILLEN UITKERINGSFACTOR

Aan de hand van de laatste specificatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) en de aangeleverde maatstaven zijn een aantal maatstaven geactualiseerd of definitief bekend geworden. Voor de gemeente Diemen zijn de aantallen met betrekking tot lage inkomens, medicijngebruik en minderheden gestegen.

TAAKMUTATIES

ENERGIETOESLAG 2022

Door de stijgende prijzen voor energie, worden gemeenten in staat gesteld om voor de lage inkomsten, via categoriale bijzondere bijstand, huishoudens hiervoor te compenseren. Daarom is eerder in de meicirculaire een bedrag beschikbaar gesteld (ad. € 1.513.000) om € 800 per huishouden te compenseren. Achteraf bleek de berekening in de meicirculaire niet helemaal correct te zijn geweest. Daarom heeft het Rijk aangegeven dat deze in de Septembercirculaire wordt gecorrigeerd (negatief € 372.000).

Het Rijk heeft besloten om aanvullend hierop een bedrag van € 500 per huishouden beschikbaar te stellen⁵. De middelen hiervoor zijn in deze circulaire opgenomen (ad. € 784.000). Ook voor 2023 is het kabinet voornemens om € 1.300 per huishouden te compenseren. Hierover worden gemeenten binnenkort verder geïnformeerd.

UITVOERINGSKOSTEN PBG DOOR SVB

De administratie voor de persoonsgebonden budgetten (pgb) voor gemeenten worden uitgevoerd door de SVB. Om deze te bekostigen wordt er een korting op het gemeentefonds toegepast.

BIJDRAGE CENTRALE FINANCIERING GDI

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is de verzamelterm voor de digitale voorzieningen die overheid breed worden gebruikt voor dienstverlening aan burgers en ondernemers. Deze worden vanaf 2023 centraal gefinancierd door middel van een korting op het gemeentefonds.

INBURGERING (ASIEL)

In het bestuurlijk akkoord met betrekking tot de opvang van asielzoekers op 26 augustus jl.⁶ is afgesproken dat het kabinet voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering voor de jaren 2022, 2023 en 2024 op te hogen met respectievelijk € 20, € 40 en € 30 miljoen. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden.

⁵ [kamerbrief aanvullende maatregelen energierekening](#)

⁶ [Bestuursakkoord asielopvang](#)

OVERIGE DIVERSE KLEINE TAAKMUTATIES

Daarnaast zijn er diverse overige kleine taakmutaties < € 15.000 en worden derhalve niet verder toegelicht. Een eventuele inhoudelijke toelichting staat vermeld in hoofdstuk 2.2 van de Septembercirculaire 2022. De bedragen per onderwerp staan in onderstaande tabel aangegeven:

Onderbouwing Overig	2022	2023
Landelijke Vreemdelingen Voorziening	-8	
Jeugdhulp (correctie meicirculaire 2022)	1	
Prenataal huisbezoek	-1	
BRP en BSN naheffing 2021 en bijdrage 2022	-3	
Participatie IPS Regeling		-12

INTEGRATIE- EN DECENTRALISATIEUITKERINGEN

GEZOND IN DE STAD

In Nederland, toch een van de welvarendste landen ter wereld, blijken de gezondheidsverschillen al jaren groot. Uit onderzoeken blijkt dat mensen die laaggeschoold zijn en weinig verdienen gemiddeld zes jaar korter leven. Om de gezondheid van inwoners met een gezondheidsachterstand te verbeteren kwam het kabinet daarom acht jaar geleden met de decentralisatie-uitkering GIDS (Gezond in de Stad). Daarmee kregen de 150 gemeenten met de grootste problemen op dit vlak financiële ondersteuning. Het geld is bedoeld voor de lokale aanpak van gezondheidsachterstanden.

MAATSCHAPPELIJKE BEGELEIDING STATUSHOUDERS

Gemeenten ontvangen middelen voor inburgeringsplichtigen die niet vallen onder de nieuwe Wet Inburgering 2022. Het bedrag is gebaseerd op de aantallen welke zijn opgenomen bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) met als peildatum 31 januari 2022 ⁷.

INVOERINGSKOSTEN OMGEVINGSWET

Vergoeding van transitiekosten en invoeringskosten die gemeenten hebben gemaakt in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet. Er volgt nog een stelsevaluatie, waarbij de daadwerkelijk gemaakte kosten opnieuw in kaart worden gebracht. De verdeling van deze decentralisatie-uitkering vindt plaats via de verdeelsleutel 60% inwonertal, 25% landoppervlak en 15% vast bedrag. Het gaat in totaliteit om een bedrag van macro € 150 miljoen, welke in deze circulaire is verwerkt.

WET KWALITEITSBORGING BOUW (WKB)

De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. De wet treedt gefaseerd in werking per 1 januari 2023. Gemeenten ontvangen voor de noodzakelijke voorbereidingen die de gemeenten nog moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wkb en daarnaast een jaarlijkse bijdrage voor het uitvoeren van de Wkb taken.

LEERLINGENVERVOER OEKRAÏNE

Onder de vluchtelingen uit de Oekraïne zijn ook veel kinderen en jongeren. Scholen en gemeenten zijn druk bezig om passend onderwijs aan te bieden. In sommige gevallen is het noodzakelijk om leerlingenvervoer in te zetten. Middels de decentralisatie-uitkering worden gemeenten tegemoet gekomen in de uitgaven. De tegemoetkoming is gebaseerd op de periode 1 maart t/m 16 juli, met als peildatum 6 mei.

⁷ [Maatschappelijke begeleiding](#)

PARTICIPATIE

Als gevolg van de coronapandemie worden middelen beschikbaar gesteld voor de dekking van het exploitatietekort bij Sociale Werkbedrijven. De compensatie betreft de periode 1 januari tot 1 april.

OVERIGE ONTWIKKELINGEN CIRCULAIRE

AANVULLING STELPOST

STELPOST JEUGDZORG

Tot en met 2023 zijn er compensatiebedragen zoals opgenomen door de commissie van wijzen⁸ binnen het gemeentefonds. De compensatie en de kortingen maken onderdeel uit van de hervormingsagenda Jeugd. Om de hervormingsagenda te bekostigen wordt eerst een bedrag van € 9 miljoen van dit bedrag afgehaald. Het kabinet gaat de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over deze Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd⁹.

Voor de jaren 2024 was eerder aangegeven door de toezichthouder dat gemeenten maximaal 75% van de bedragen zoals opgenomen in de tabel van de Commissie van Wijzen als inkomsten mochten opnemen¹⁰. Echter, na bestuurlijke afspraken deze zomer mogen gemeenten nu 100% van de inkomsten opnemen.

Hier tegenover staat dat vanuit het Coalitieakkoord het kabinet heeft besloten om extra bezuinigingen voor de Jeugdzorg door te voeren oplopend naar € 511 mln.. Het kabinet heeft aangegeven het financieel risico te dragen indien blijkt dat deze bezuiniging niet gerealiseerd kan worden¹¹. Deze bezuiniging op jeugdzorg betekent voor gemeenten in beginsel een verdere verlaging van de compensatiebedragen zoals opgenomen in de tabel van de Commissie van Wijzen. Vooralsnog mag dit effect worden opgevangen door een verlaging binnen de uitgaven van Jeugdzorg, waardoor de bezuiniging budgettair neutraal is verwerkt¹². In Diemen is deze werkwijze niet opgenomen in de begroting van het gemeentefonds.

GROEI SPECIFIEKE UITKERINGEN

De grootste inkomstenpost binnen de begroting van gemeenten is het gemeentefonds. De inkomsten zijn algemene middelen en zijn daarmee vrij besteedbaar. In de Financiële verhoudingswet (Fvw art. 16) is aangegeven dat de voorkeur heeft om de financiering door het Rijk aan gemeenten allereerst middels de algemene uitkering te verstrekken. Er is geen verantwoordingsverplichting. Soms zijn middelen gelabeld, maar niet geoormerkt. Die labeling is om gemeenten inzicht te geven met welk doel het Rijk de middelen beschikbaar stelt. Dit kan bijvoorbeeld zijn om specifieke beleidsdoelen in een coalitieperiode te bereiken, waar gemeenten een rol in kunnen spelen. Het is echter aan gemeenten zelf om te besluiten waar ze middelen voor willen inzetten. Er is geen bestedings- en verantwoordingsverplichting.

Alleen in gevallen waardoor er niet tot een objectieve- of kostengeoriënteerde verdeling kan worden gekomen, komt een Specifieke Uitkering (SPUK) om de hoek kijken in plaats het gemeentefonds. Aan een SPUK zit een veelal een verantwoordings- en terugbetalingsverplichting. Daarnaast leidt dit tot administratieve lastenverzwaring bij gemeenten.

⁸ [Financiële tabel Commissie van Wijzen](#)

⁹ [Kamerbrief hervormingen jeugdzorg 13 mei 2022](#)

¹⁰ [Afspraken stelpost Jeugd](#)

¹¹ [doorstart hervormingsagenda na kabinetsbesluit 511 mln](#)

¹² <https://vng.nl/artikelen/afspraken-jeugdmiddelen-in-meerjarenraming>

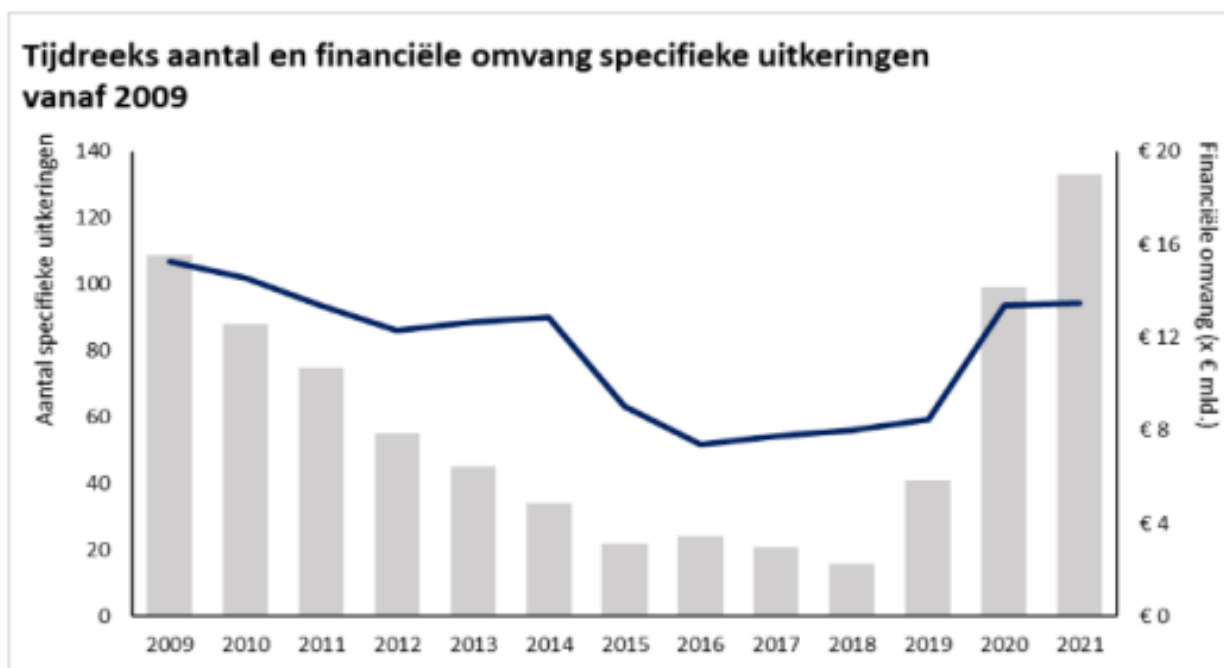
De afgelopen jaren (sinds 2018) neemt het aantal SPUK regelingen substantieel toe. Reden hiervan is een onderzoek van de algemene rekenkamer, waarbij er bevindingen zijn gedaan dat bij sommige uitkeringen binnen het gemeentefonds via (convenant)afspraken zijn gemaakt die de beleids- en bestedingsvrijheid van gemeenten beperken, bijvoorbeeld door:

- de betaling van een volgende tranche afhankelijk te maken van het nakomen van de gemaakte afspraken;
- gedetailleerd voor te schrijven hoe de toegekende middelen besteed moeten worden;
- de decentrale overheid op te laten treden als ‘verdeelkantoor’;
- cofinanciering door de decentrale overheid als eis te stellen;
- dreigen met interbestuurlijk toezicht, als de afspraken niet nagekomen worden.

Om vanuit het Rijk met gemeenten afspraken te maken over de specifieke besteding, vindt er daarom een kanteling plaats naar financiering via afzonderlijke specifieke uitkeringen en bestaande middelen binnen het gemeentefonds om te zetten naar een specifieke uitkering.

Voor gemeenten kleven hier de volgende bezwaren aan:

- beleidsvrijheid over de besteding van de middelen is zeer beperkt (uitholling autonomie);
- veelal terugbetalingsverplichting gekoppeld aan de regeling;
- veel inzet van ambtelijke uren voor verantwoordingsverplichtingen;
- extra accountantskosten bij de jaarrekening voor Sisa-controle;
- risico bij onduidelijkheid bestedingsverplichting, waardoor uitgaven zijn gedaan maar toch terugbetaling is vereist.

ENERGIETOESLAG 2023

Het kabinet heeft op 20 september 2022 aangekondigd dat de eenmalige energietoeslag in 2023 opnieuw wordt uitgekeerd. Meer informatie hierover volgt op een later moment als daar meer over bekend is¹³.

¹³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prinsjesdag/koopkracht>

Gemeenten zorgen voor opvangplekken voor ontheemden als gevolg van de oorlog in de Oekraïne. Hierbij worden kosten gemaakt als gevolg van inrichting van (nood)opvang, alsmede het verschaffen van vergoedingen in de vorm van 'leefgeld'. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd door middel van een specifieke uitkering en dus niet via het gemeentefonds. Wanneer blijkt dat de normbedragen te laag zijn, worden deze opwaarts bijgesteld. Uitgangspunt van het Rijk is dat gemeenten er als gevolg van de opvang van ontheemden niet slechter voor komen te staan¹⁴.

Naast de opvang worden gemeenten ook geconfronteerd met hogere kosten binnen de reguliere taken. Ook hiervoor worden middelen beschikbaar gesteld¹⁵. Het gaat hierbij onder andere om:

- Tijdelijke Onderwijshuisvesting -> Specifieke uitkering, de regeling wordt vermoedelijk verlengd¹⁶;
- Leerlingenvervoer -> Decentralisatie uitkering gemeentefonds, deels (1 maart t/m 16 juli) opgenomen in deze circulaire;
- Voorschoolse educatie Oekraïense peuters -> Specifieke uitkering¹⁷
- Jeugdwet, Wmo, Rijksvaccinatie, Prenataal huisbezoek, JGZ -> Decembercirculaire 2022

CORONA ONTWIKKELINGEN VIA GEMEENTEFONDS

INKOMSTENDERVING

De gemeenten ontvangen van het Rijk compensatie voor de gederfde inkomsten van 2021 op basis van het verschil tussen begrote inkomsten 2021 (gegevens begroting) en gerealiseerde inkomsten 2021 (gegevens jaarrekening). De compensatie zal, net als bij de inkomstenderving 2020, worden berekend voor drie groepen van inkomsten:

- 1) belastingen,
- 2) leges (marktgeden, havengelden, leges burgerzaken) en
- 3) evenementenleges.

Het Rijk zal, zodra de eerste jaarrekeningen van de gemeenten bekend zijn (naar verwachting medio juli) starten met het in beeld brengen van de derving per gemeente. De uitkomst van de derving zal ter verificatie aan de gemeente worden voorgelegd. De gemeenten ontvangen na afronding van het verificatieproces een voorlopige indicatie van de compensatie. Het streven is dat voor alle gemeenten de definitieve hoogte van de compensatiebedragen in het najaar bekend is en om deze bedragen vervolgens in december 2022 aan gemeenten uit te keren.

MEERKOSTEN CORONA 2022 - WMO 2015 EN JEUGDWET

In de voorjaarsnota 2022 heeft het kabinet een eerste raming van de omvang van de meerkosten in het sociaal domein opgenomen (€ 73 miljoen). Hiermee onderschrijft het Rijk de afspraak over de meerkosten nogmaals. Deze raming is gebaseerd op de compensatie die in 2020 en 2021 is uitgekeerd. In de raming is rekening gehouden met het effect van vaccinaties en het afschalen van een deel van de maatregelen vanaf de zomer. Dit budget is indicatief en wordt nog niet als voorschot aan gemeenten uitgekeerd. Dit ter voorkoming van verdeelproblemen bij het definitief vaststellen van de compensatie.

De raming wordt, volgens afspraak, geactualiseerd in de najaarsnota, nadat onderzoek naar de omvang van de meerkosten heeft plaatsgevonden om tot een betrouwbare raming te komen voor de meerkosten in 2022. Op basis van die definitieve raming wordt de omvang van de compensatie vastgesteld en bij decembercirculaire 2022 uitgekeerd aan gemeenten.

¹⁴ [Vergoeding leefgeld](#)

¹⁵ [Verzamelbrief opvang ontheemden Oekraïne](#)

¹⁶ [Geannoteerde besluitenlijst ministerraad 9 september 2022, 9 september 2022, blz. 3](#)

¹⁷ [leerlingenvervoer educatie opvang peuters en onderwijshuisvesting](#)

Met ingang van 1 januari 2023 is sprake van de invoering van een nieuwe verdeling van de algemene uitkering. De huidige situatie is nog niet het eindstation en zal het model continu onderhoud vragen. De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft daartoe een onderzoeksagenda voorgesteld.. De VNG heeft aangegeven het van belang te vinden dat de ROB, de VNG en gemeenten nauw bij de uitvoering van de onderzoeksagenda betrokken worden¹⁸.

De planning is dat begin 2025 een evaluatie wordt opgeleverd. In de huidige situatie is Diemen een nadeelgemeente. Er is afgesproken dat gemeenten vooralsnog gecompenseerd worden voor het voordanwel nadeel, welke hoger is dan het afgesproken ingroeipad. Voor Diemen houdt dit in dat er in de jaren 2025 en verder een positieve compensatiepost (suppletie-uitkering) is opgenomen. In beginsel zou bij het volledig doorvoeren van de herijking de verwachting is dat voor de gemeente Diemen deze post komt te vervallen en daarmee een negatief effect gaat krijgen. Dit bedrag vormt dus een risico binnen het gemeentefonds en ook de begroting want het bedrag kan, mede door de evaluatie, op een later moment weer anders uitpakken.

¹⁸ [Onderzoeksagenda herijking gemeentefonds](#)